

TOMASZ MOSKAL¹

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID 0000-0002-0174-893X

SŁAWOMIR ZYCH²

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID 0000-0002-1518-9622

DEKANAT RUDNICKI W ŚWIETLE WIZYTACJI Z 1918 ROKU

Dekanat rudnicki został utworzony na przełomie XVI/XVII w.³ Należał wówczas do archidiaconatu sandomierskiego w diecezji krakowskiej⁴. Protokół z jego wizytacji w 1604 r. uwzględnia pierwszy podział na cztery dekanaty. Były to: rudnicki, miechociński, połaniecki i koprzywnicki. W skład dekanatu rudnickiego wchodziło 11 parafii: Bieliny, Charzewice, Gorzyce, Grębów, Jeżowe, Pysznicza, Raclawice, Rudnik, Trześń, Wielowieś, Zaleszany oraz Kopki filia Bielin⁵. U schyłku I Rzeczypospolitej, w 1772 r., dekanat stanowiło tyleż samo parafii, z tym że: zlikwidowano filię w Koprkach, przeniesiono parafię z Charzewic do Rozwadowa, erygowano parafię w Turbi. Tworzyły go: Bieliny, Gorzyce, Grębów, Jeżowe, Pysznicza, Raclawice, Rozwadów, Rudnik, Trześń, Turbia, Wielowieś, Zaleszany⁶. Po I rozbiórce Polski został on odłączony od stolicy w Krakowie i w 1776 r. włączony do diecezji tarnowskiej. Na skutek regulacji granic z diecezją przemyską w tymże roku, stanowił jej część do 1992 r.⁷ Papież Jan Paweł II w 1992 r. bullą *Totus Tuus Poloniae populus* włączył go do diecezji sandomierskiej⁸.

¹ Ks. dr hab. Tomasz Moskal, prof. KUL, Dyrektor Instytutu Nauk Teologicznych KUL, zatrudniony na Wydziale Teologii przy katedrze historii Kościoła. Główne kierunki zainteresowań naukowych: księgozbiory kościelne, duchowieństwo parafialne, kultura monastyczna na ziemiach polskich, edytorstwo źródeł do dziejów Kościoła polskiego. Adres do korespondencji: tomasz.moskal@kul.pl.

² Ks. dr hab. Sławomir Zych, Dyrektor Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL. Główne kierunki zainteresowań naukowych: diecezja przemyska w historycznych granicach, Polonia i duszpasterstwo polonijne. Adres do korespondencji: slawomir.zych@kul.pl.

³ J. Rawski, *Wybrane zagadnienia dotyczące administracji kościelnej w widłach Wisły i Sanu*, Tarnobrzeg 1997, s. 51-70.

⁴ B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 4, Kraków 2002, s. 46.

⁵ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, sygn. AV 2, *Acta visitationis archidiaconatus Sandomiensiensis a. D. 1604*, k. 1-72.

⁶ S. Litak, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Struktury administracyjne*, Lublin 1996, s. 248.

⁷ B. Kumor, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772-1918*, Kraków 1980, s. 161.

⁸ Tamże, s. 226-227.

Schematyzm diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego z 1916 r., wykazuje w dekanacie rudnickim 14 placówek duszpasterskich: Bieliny, Domostawa, Górnio, Jeżowe, Kamień, Kurzyna, Łętownia, Nisko, Pysznica, Raclawice, Rozwadów, Rudnik, Stany, Ulanów, w tym 9 parafii, 3 ekspozytury, 2 filie. Zamieszkiwało go 73 093 katolików, 5 278 wiernych przebywało na emigracji, 998 grekokatolików, 44 przedstawiciele innych wyznań oraz 8 309 Żydów⁹.

Wizytacja dziekańska w dekanacie rudnickim w 1918 r. została zrealizowana między 5 maja a 27 grudnia. Objęła 13 placówek duszpasterskich. Nie wizytowano parafii dziekańskiej w Rozwadowie. Sposób przeprowadzenia wizyty wynikał z Kodeksu Prawa Kanonicznego wprowadzonego w 1917 r. Wskazywał on obowiązki dziekanów. Należały do nich troska o duchowieństwo w dekanacie, a w szczególności: 1. Czy żyje wg przepisów kościelnych, czy dobrze spełnia swoje obowiązki, zachowuje rezydencję, głosi Słowo Boże, naucza katechizmu i troszczy się o chorych? 2. Czy wprowadza w życie dekry biskupie wydane w czasie wizytacji? 3. Czy troszczy się o hostie i wino używane do Eucharystii? 4. Czy zachowuje przepisy w stosunku do wyposażenia i troski kościołów, kaplic, paramentów liturgicznych, przechowywanie Najświętszego Sakramentu, sprawowania Eucharystii? 5. Czy sprawuje obrzędy liturgiczne wg przepisów liturgicznych? 6. Czy właściwie zarządza majątkiem kościelnym? 7. Czy właściwie prowadzi księgi kościelne? Dziekani byli również zobowiązani do wizytowania podległych im parafii w oznaczonym przez biskupa czasie, odwiedzin kapłanów chorych, troski o zabezpieczenie pogrzebu i parafii z kościołem i beneficjum po śmierci kapłana¹⁰. Jak wynika z publikowanego protokołu wizytacji dziekańskiej z 1918 r., wizytator zwrócił szczególną uwagę na wskazane w KPK normy.

Publikowany protokół powizytacyjny znajduje się w Archiwum Archidiecezjalnym w Przemyślu¹¹. Jest to pierwszy, sporządzony pod koniec I wojny światowej, zapis stanu duszpasterskiego parafii dekanatu rudnickiego. Teczka zawiera także późniejsze wizytacje, które autorzy będą chcieli opublikować¹². Edytowany tekst wizytacji został napisany starannym pismem na sześciu papierowych kartach. Ostatnią opatrzono okrągłą pieczęcią z krzyżem w centralnym polu i napisem majuskulnymi literami DECANATUS RUDNICENSIS w otoku. Przy edycji źródła korzystano ze wskazówek zawartych w *Materialach do instrukcji wydawniczej dla źródeł do dziejów najnowszych Polski*, opracowanych przez

⁹ *Schematismus Universi Venerabilis Cleri Saecularis Et Regularis Ritus Latini Premisliensis Pro Anno Domini 1917*, Premislae 1916, s. 182-191. Diecezja przemyska w 1914 r. była podzielona na 32 dekanaty, zob. J. Ataman, *Zarys dziejów diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, Przemyśl 1985, s. 41.

¹⁰ F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 1, Opole 1957, s. 272.

¹¹ Archiwum Archidiecezji Przemyskiej (dalej: AAP), sygn. TDS XXV/2 RUDNICKI, *Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej dokonanej w r. 1918 w dekanacie rudnickim*, b.p.

¹² O ważności sprawozdań z wizytacji dziekańskich pisał H.E. Wyczawski we *Wprowadzeniu do studiów w archiwach kościelnych*, red. T. Moskal, A.K. Sitnik, Kalwaria Zebrzydowska 2013², s. 242-244, 385. Z dotychczasowych publikacji źródłowych w tym zakresie można wskazać: *Protokoły wizytacyjne dekanatu bytomskiego z lat 1792-1793*, wyd. J. Pater, Poznań–Wrocław 2003; A. Weiss, *Raporty dziekanów o stanie kościołów diecezji poznańskiej w 1797 roku*, Lublin 2010; K. Haptaś, *Wizytacja dziekańska parafii kolbuszowskiej z 12 lutego 1878 r.*, „Rocznik Kolbuszowski”, 10/2010, s. 75-81; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego za rok 1926*, tamże, 13/2013, s. 67-70; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego z roku 1918*, tamże, 14/2014, s. 53-58; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego z roku 1922*, tamże, 15/2015, s. 43-49; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego za rok 1923*, tamże, 18/2018, s. 439-436; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego z roku 1924*, tamże, 19/2019, s. 347-352; tenże, *Wizytacja dziekańska dekanatu kolbuszowskiego z roku 1927*, tamże, 20/2020, s. 295-302.

Stanisława Kalabińskiego i Feliksa Tycha¹³. W przypisach wyjaśniono nazwy geograficzne i osoby występujące w tekście, jak również terminologię kościelną. Pisownia została uwspółcześniona.

[s. 1]

Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej dokonanej
w r. 1918 w dekanacie rudnickim

Bieliny¹⁴ – dnia 10 grudnia 1918.

Proboszcz: ks. Wojciech Wanielista¹⁵.

Kościół utrzymany czysto¹⁶. Zakrystia zaopatrzona w obfitości we wszystko, co potrzeba do służby Bożej. Księgi metrykalne i majątku kościelnego (w obligacjach) znaleziono w porządku. Kościół i plebania uszkodzone podczas wojny naprawione. Budynki gospodarcze stare, poprawiono o tyle, aby je zabezpieczyć od dalszego zniszczenia. Resztę, jak ogrodzenie cmentarza, plebanii, poprawienie organistówki, zostawiono na później.

Kościółek (kaplica) *cum Sanctissimo* u SS. Dominikanek utrzymany czysto¹⁷. W szkole prowadzonej przez siostry Dominikanki, dzieci odpowiadały dobrze¹⁸.

Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Sprawiono do kościoła w br. 2 kapy, 2 ornaty, stułę M[atki] B[ożej]. Na pomnik śp. W[ojciecha] Harmaty¹⁹, poprzedniego proboszcza, zebrano 400 kor. Składki niedzielne przyniosły 2 446 kor. 28 hal.

¹³ *Materiały do instrukcji wydawniczej dla źródeł do dziejów najnowszych Polski*, oprac. S. Kalabiński, F. Tych, Warszawa 1958 [mps powielany], w: J. Tandecki, K. Kopiński, *Edytorstwo źródeł historycznych*, Warszawa 2014, s. 413-447.

¹⁴ Parafia erygowana przed 1325 r., zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, Kraków 2002, t. 4, s. 187; B. Gajewski, *Bieliny. Wieś nad Sanem*, Stalowa Wola 1991, passim; tenże, *Rys historyczny parafii Bieliny*, Rzeszów 1997, s. 10.

¹⁵ Ks. Wojciech Wanielista (14 IV 1881 r. – 1947 r.), święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1909 r., wikariusz w Krasiczynie (15 VII 1909 r. – 30 IX 1909 r.), wikariusz i tymczasowy katecheta w Krakowcu (1 X 1909 r. – 30 X 1911 r.) oraz Rudniku nad Sanem (1 XI 1911 r. – 3 IX 1917 r.), proboszcz w Bielinach od 4 IX 1917 r., wicedziekan ulanowski od 1931 r., zob. AAPrz, Akta Personalne Kapłanów. Tabele Służbowe (dalej: APK TS), Tabela służbowa ks. Wojciecha Wanielisty; *Elenchus Cleri Dioeceseos Riifusj Latfimi Premisliensis*, Premisliae 1919, s. 34. Ks. Wanielista od 1945 r. był współpracownikiem kierownictwa WiN w Nisku, zob. Z.K. Wójcik, *Udział księży diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w działalności podziemia antykomunistycznego w latach 1944-1956. Przyczyny – fakty – represje*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 2003, t. 36, z. 1, s. 227-228.

¹⁶ Kościół murowany, wybudowany ok. 1770 r., konsekrowany w 1852 r., w czasie I wojny światowej „częściowo uszkodzony, mianowicie mury, dach, sklepienie i jego freski”, zob. *Wykaz kościołów diecezji przemyskiej ob. łac. wskutek wojny całkowicie zniszczonych lub częściowo uszkodzonych*, „Kronika Diecezji Przemyskiej” (dalej: KDP), 17/1917, s. 49.

¹⁷ Kaplica publiczna pod wezwaniem św. Józefa, zob. *Schematismus 1916*, s. 183. W czasie I wojny światowej została częściowo uszkodzona, zob. *Wykaz kościołów*, s. 49.

¹⁸ Szkoły funkcjonowały w Bielinach i Gliniance, zob. *Schematismus 1916*, s. 183.

¹⁹ Ks. Wojciech Harmata (26 IV 1826 r. – 13 V 1917 r.), święcenia kapłańskie przyjął 29 IX 1852 r., wikariusz w Rzeszowie (28 VII 1826 r. – 28 IV 1853 r.), Przemysłu (30 IV 1853 r. – 20 III 1859 r.), kanclerz i sekretarz Sądu Małżeńskiego w Konsystorzu Biskupim w Przemysłu (20 III 1859 r. – 24 III 1865 r.), proboszcz w Bielinach od 24 III 1865 r., wicedziekan rudnicki od 1878 r., dziekan rudnicki w latach 1901-1909, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Wojciecha Harmaty; S. Gurba, L. Błażejowicz, *Śp. Ks. Wojciech Harmata (1826-1917) – kapłan według Serca Jezusowego*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 3-4/2018, s. 288-295; A. Motyka, *Duszpasterze diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918). Szkice biograficzne (cz. 10: Grodecki – Idzik)*, „Zwiastowanie”, 31/2022, nr 2, s. 196-197.

Stan moralny dobry dosyć, ale nie taki jak przed wojną (skutki wojny). Związek kat[olicko]-społeczny rozciągnął opiekę na młodzież poza domem i sierotami²⁰. Rabunków nie było. Ks. Proboszcz wzorowy i gorliwy kapłan daje rękojmię, że wszystko przyjdzie na dobre tory.

Domostawa²¹ – dnia 5 maja 1918.

Ekspozyt: ks. Leon Ziębka²².

Kościół drewniany, niedawno postawiony, b[ardzo] dobrze utrzymany, ale pokazał się w podłodze grzyb²³. Ks. Ekspozyt robi, co może, byle tylko dalsze części od zniszczenia uchronić.

Zakrystia zaopatrzona bardzo dobrze. Porządek wszędzie wzorcowy. Kancelaria parafialna w porządku. Budynki plebańskie w b[ardzo] dobrym stanie.

Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Stan moralny parafii dobry. Ks. Ekspozyt jest wzorowym kapłanem, pracuje gorliwie a wydatnie, cieszy się wielkim poważaniem u swych parafian.

[s. 2]

Górno²⁴ – dnia 20 listopada 1918 r.

Proboszcz: ks. Franciszek Bielawski²⁵.

Wikary: ks. Bronisław Dutkiewicz²⁶.

²⁰ Szczegółowe sprawozdanie z działalności związku znajduje się w: *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej za czas od sierpnia r. 1911 r. tj. od „Kongresu Marińskiego” urządzanego w Przemysłu, do czerwca r. 1914*, KDP 14/2014, s. 363-364.

²¹ Parafia erygowana 15 grudnia 1927 r., zob. S. Konik, *Dwie historie. Parafia Domostawa*, Domostawa 2022, s. 52-53.

²² Ks. Leon Ziębka (6 IV 1870 r. – 17 XII 1938 r.), święcenia kapłańskie przyjął 15 VII 1893 r., wikariusz we Frysztaku (31 VII 1893 r. – 30 I 1895 r.), Golcowej (30 I 1895 r. – 10 VIII 1897 r.), Husakowie (10 VIII 1897 r. – 27 X 1898 r.), Pysznicy (27 X 1890 r. – 31 I 1899 r.), Raniżowie (31 I 1899 r. – 11 VIII 1903 r.) i Dylagowej (11 VIII 1903 r. – 11 III 1907 r.), administrator w Lubeni (11 III 1907 r. – 27 VII 1907 r.) i Ostrowie (27 VII 1907 r. – 28 XI 1907 r.), wikariusz w Pruchniku (28 XI 1907 r. – 11 VI 1909 r.), ekspozyt w Kurzynie (11 VI 1909 r. – 15 XI 1913 r.). 15 XI 1913 r. objął ekspozyturę w Domostawie, 20 I 1928 r. zamianowany tam proboszczem, zrezygnował z probostwa i zamianowany administratorem w Domostawie 31 VIII 1937 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Leona Ziębki; *Schematismus 1916*, s. 183; S. Konik, *Dwie historie*, s. 48-53.

²³ Kościół został wybudowany w 1911 r., zob. *Schematismus 1916*, s. 183; S. Konik, *Dwie historie*, s. 45.

²⁴ Parafia erygowana 24 marca 1597 r., zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji*, s. 239; K. Ożóg, *Dzieje parafii Górno 1599-1999*, Górno-Rzeszów 1999, s. 24-35, 235-238.

²⁵ Ks. Franciszek Bielawski (4 X 1863 r. – 7 X 1920 r.), święcenia kapłańskie przyjął 20 VII 1890 r., wikariusz w Krakowcu (30 VIII 1890 r. – 10 III 1893 r.), Stojącach (10 III 1893 r. – 8 IX 1893 r.), Kurzynie (8 IX 1893 r. – 16 I 1896 r.), Grębowie (16 I 1896 r. – 4 VIII 1899 r.), Pysznicy (4 VIII 1899 r. – 22 VII 1900 r.), Spiach (22 VII 1900 r. – 31 VII 1906 r.) i Kosinie (31 VII 1906 r. – 16 IV 1907 r.), proboszcz w Górnio od 16 IV 1907 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Franciszka Bielawskiego; *Schematismus 1916*, s. 184; K. Ożóg, *Dzieje parafii*, s. 85, 103, 104, 109, 112, 118, 120, 125, 126; A. Motyka, *Duszpasterze diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918). Szkice biograficzne (cz. 3: Biegański – Bogdan)*, „Zwiastowanie”, 29/2020, nr 3, s. 301.

²⁶ Ks. Bronisław Dutkiewicz (22 III 1884 r. – 3 I 1940 r.), święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1910 r., wikariusz w Olpinach (1 VIII 1910 r. – 1 IX 1910 r.), Rzepienniku Biskupim (1 IX 1910 r. – 1 XII 1910 r.), Moszczenicy (1 XII 1910 r. – 15 X 1911 r.), Przewrotnem (1 XII 1911 r. – 1 VIII 1913 r.), Woli Zarczyckiej (1 VIII 1913 r. – 1 XI 1915 r.), Łącznka (1 XI 1915 r. – 6 IV 1916 r.) i Górnio od 8 IV 1916 r., w 1919 r. powołany na kapelana Wojska Polskiego, wikariusz *ad personam* w Borku Starym (1 I 1922 r. – 20 XII 1922 r.), następnie zwolniony z obowiązków wikariusza celem wstąpienia do wojska, katecheta w Tyczynie (1 I 1924 r. – 30 VIII 1931 r.), Głogowie (1 IX 1931 r. – 1 IX 1934 r.), Starym Samborze (1 IX 1934 r. – 1 VII 1937 r.) i Sieniawie od 1 VII 1937 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Bronisława Dutkiewicza; *Schematismus 1916*, s. 184; K. Ożóg, *Dzieje*

Kościół utrzymany w wielkim porządku²⁷. Zakrystia zaopatrzona we wszystko potrzebne w obfitości. Księgi utrzymane i prowadzone należycie. Plebania, wikarówka i inne zabudowania w dobrym stanie. Nauka religii udzielana w szkołach regularnie, ale licha frekwencja dzieci²⁸.

Nabożeństwa odprawia się według przepisu.

Sprawiono do kościoła: 3 krzyże, 2 kapy, 1 ornat, baldachim, znaczniejszy zapas bieliźny jak korporalów, palek, alb, komezek, 6 kołnierzyków dla ministrantów, 1 kadzielnicę, 2 antepedia, 2 obrazy z ramami do kaplic, 2 mszały i tuwalnię odnowiono.

Stan moralny parafii dobry, ludzie bardzo ofiarni. Komunii św. rozdano 11 000.

Duchowieństwo parafialne żyje zgodnie i pracuje gorliwie i ze skutkiem.

Jeżowe²⁹ – dnia 22 listopada 1918 r.

Proboszcz: ks. Józef Tokarski³⁰, ciężko chory.

I wikary: ks. Stanisław Władyka³¹.

II wikary: ks. Jan Swół³².

Kościół stary, cały w nędznym stanie, a budowa nowego (wystawiono już mury) wskutek wojny wstrzymana³³. Urządzenie kościoła i zaopatrzenie zakrystii zupełnie wystarczające.

Plebania, wikarówka i inne budynki w b[ardzo] dobrym stanie.

Kancelaria parafialna prowadzona należycie. Składki niedzielne przyniosły 1 560 kor. W Jacie budowa kościoła przed wojną rozpoczęta, obecnie wstrzymana³⁴.

parafii, s. 125; M. Ceglarek, *Kapelani Wojska Polskiego w okresie wojny polsko-sowieckiej 1919-1921*, Warszawa 2021, s. 238, 239, 242; A. Motyka, *Duszpasterze diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918). Szkice biograficzne (cz. 6: Czyki – Dymnicki)*, „Zwiastowanie”, 30/2021, nr 2, s. 225.

²⁷ Świątynia została wystawiona w 1913 r. w miejsce kościoła z 1808 r., konsekrowanego w 1852 r., który spłonął 23 X 1903 r., zob. *Schematismus 1916*, s. 184; K. Ożóg, *Dzieje parafii*, s. 99-112.

²⁸ Szkoły funkcjonowały w: Górnem, Łowisku i Korczowiskach, zob. *Schematismus 1916*, s. 184.

²⁹ Parafia erygowana 27 lutego 1603 r., zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji*, s. 244; K. Ożóg, *Dzieje parafii*, s. 35-36; L. Błądek, *Jeżowe (Historia, obyczaje, rozwój)*, Kielce, b.r., s. 4-5.

³⁰ Ks. Józef Tokarski (I III 1855 r. – 19 II 1919 r.), święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1878 r., wikariusz w Brzozowie (17 VIII 1878 r. – 17 XII 1881 r.), Strzałkowicach (17 XII 1881 r. – 17 VI 1882 r.), Lesku (18 VI 1882 r. – 18 XI 1882 r.) i Manasterzu (19 XI 1882 r. – 4 VI 1883 r.), administrator tamże (4 VI 1883 r. – 4 IX 1883 r.), wikariusz w Pantalowicach (4 IX 1883 r. – 4 V 1884 r.) i Sokołowie (4 V 1884 r. – 30 V 1889 r.), administrator w Trzebosi (30 V 1889 r. – 4 VII 1890 r.), proboszcz tamże (5 VII 1890 r. – 16 XI 1903 r.) i w Stanach (17 XI 1903 r. – 18 II 1908 r.), proboszcz w Jeżowie od 19 II 1890 r., wicedziekan rudnicki od 1907 r., dziekan rudnicki w latach 1909-1911, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Józefa Tokarskiego; *Schematismus 1916*, s. 184.

³¹ Ks. Stanisław Władyka (1885 r. – 18 IX 1951 r.), święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1909 r., wikariusz w Pniewie i Jeżowie, od 1920 r. ekspozyt w Jarocinie, kolejno ekspozyt i proboszcz w Chmielowie, zob. *Elenchus 1919*, s. 34; *Rocznik diecezji przemyskiej na rok 1952*, Przemysł 1952, s. 176.

³² Ks. Jan Swół (22 VII 1886 r. – 1973 r.), święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1911 r., wikariusz w Jedliczu (1 VIII 1911 r. – 28 II 1914 r.), wikariusz *ad personam* w Turbi (1 III 1914 r. – 13 VI 1917 r.), wikariusz w Jeżowie od 13 VI 1917 r., następnie proboszcz tamże do 16 XII 1926 r., proboszcz w Kosienicach (17 XII 1926 r. – 19 XII 1933 r.), wikariusz w Harcie od 28 XII 1933 r., zwolniony 27 IV 1935 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Swoła; *Elenchus 1919*, s. 34.

³³ Świątynia została wzniesiona w 1720 r., konsekrowana w 1723 r., zob. T. Moskal, *Budynki sakralne w parafii Raclawice w latach 1918-1939*, „Studia Sandomierskie”, 15/2008, z. 2-3, s. 117-134.

³⁴ Parafię w Jacie erygowano 23 września 1919 r., a jej pierwszym proboszczem został wikariusz z Jeżowego, ks. Franciszek Haba. Kaplicę, plebanię i budynki gospodarcze, zostały wybudowane dzięki funduszom ofiarowanym przez Franciszkę Adamczyk z Jaty, zob. *Rocznik diecezji sandomierskiej 1994*, red. A. Kończak, Sandomierz 1994, s. 338.

Stan moralny parafii dobry, choć były i smutne wyjątki, jak 1 kazirodztwo, rabunek Żydów. Lud głęboko religijny. Komunii św. rozdano 15 000. Bractwa rozwijają się dobrze. Bractwo Królowej Korony Polskiej ma swoją bibliotekę. Pożycie duchowieństwa dobre. Księża wikaryją pracują gorliwie w kościele i szkołach³⁵.

Kamień³⁶ – dnia 21 listopada 1918.

Proboszcz: ks. Paweł Malinowski³⁷.

Wikary: ks. Wojciech Parysz³⁸.

Kościół w dobrym stanie. W r. 1919 ma być odczyszczony. Zaopatrzenie kościoła i zakrystii zupełnie wystarczające. Plebania i inne zabudowania,

[s. 3]

oprócz drobnych rzeczy potrzebnych do funkcji kościelnych w tym roku nic nie sprawiono. Kancelaria parafialna prowadzona należycie. Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Nauki religii udzielano w szkołach regularnie.

Stan moralny parafii na ogół dobry (gorszy aniżeli przed wojną). Trafiają się sporadycznie wybryki. Pożycie duchowieństwa przykładne.

Kurzyna³⁹ – dnia 11 grudnia 1918 r.

Proboszcz: ks. Kazimierz Smólski⁴⁰.

Wikary: ks. Kazimierz Kuźniarski⁴¹.

³⁵ W parafii Jezowe działały szkoły w: Jezowie, Podgórzcu, Jezowie Kameralnym, Cholewianej Górze, Jacie, Pogorzałce, Nowosielscu, Sójkowej, Zalesiu, zob. *Schematismus 1916*, s. 184.

³⁶ Parafia erygowana 4 czerwca 1907 r., zob. K. Ożóg, *Dzieje parafii*, s. 87-98.

³⁷ Ks. Paweł Malinowski (2 IV 1877 r. – 24 II 1921 r.), święcenia kapłańskie przyjął 5 VII 1903 r., wikariusz w Jezowie (17 VIII 1903 r. – 4 X 1907 r.), administrator tamże (4 X 1907 r. – 25 II 1908 r.), proboszcz w Kamieniu od 25 II 1908 r., AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Pawła Malinowskiego; *Schematismus 1916*, s. 185.

³⁸ Ks. Wojciech Parysz (25 X 1881 r. – 19 VII 1948 r.), święcenia kapłańskie przyjął 16 VI 1907 r., wikariusz w Jasienicy (15 VII 1907 r. – 15 VII 1910 r.), Czudcu (15 VII 1910 r. – 30 XI 1912 r.), Raclawicach (30 XI 1912 r. – 30 IX 1915 r.), w tym czasie rządcą parafii Raclawice i ekspozytury w Nisku oraz katecheta suplent tamże, wikariusz i katecheta w Kamieniu od 30 IX 1915 r., następnie proboszcz w Dzikowcu (1 XII 1919 r. – 21 V 1929 r.) i Raniszowie od 2 V 1929 r., dziekan glogowski od 1925 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Wojciecha Parysza; *Schematismus 1916*, s. 185; W. Mrocza, *Dzieje parafii Dzikowiec w latach 1577-1945*, Dzikowiec 2011, s. 94; L. Rosół, *Początki dziejów parafii Raniszów i jej filii Spie (XIV-XIX w.)*, Raniszów 2012, s. 117; *Święty Józefie, prowadź. Parafia niżańska dawniej i dziś*, red. M. Balicki, Sandomierz 1996, s. 87.

³⁹ Parafia erygowana w 1913 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 512.

⁴⁰ Ks. Kazimierz Smólski (24 II 1865 r. – 23 III 1942 r.), święcenia kapłańskie przyjął 22 VII 1888 r., wikariusz w Harcie (25 VIII 1888 r. – 1 XI 1890 r.), katecheta w Przemyślu (1 XI 1890 r. – 19 III 1905 r.), ekspozyt w Trzeźnowie (20 III 1905 r. – 6 VII 1907 r.), proboszcz w Birczy (6 VII 1907 r. – 6 XI 1913 r.) następnie w Kurzynie, a od 22 XII 1920 r. w Górnicy, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Kazimierza Smólskiego; *Elenchus 1919*, s. 35, K. Ożóg, *Dzieje parafii*, s. 126, 144.

⁴¹ Ks. Kazimierz Kuźniarski (16 II 1892 r. – 30 VI 1973 r.), święcenia kapłańskie przyjął 30 IV 1916 r., wikariusz w Kurzynie (1 V 1916 r. – 31 VIII 1919 r.), Spiach (1 IX 1919 r. – 30 X 1920 r.), Majdanie (1 XI 1920 r. – 27 III 1925 r.), wikariusz *ad personam* w Grębowie (27 III 1925 r. – 29 VIII 1925 r.), ekspozyt w Ślęzakach (29 VIII 1925 r. – 22 IV 1928 r.), proboszcz tamże (23 IV 1928 r. – 13 X 1931 r.), administrator w Trzcianie (13 X 1931 r. – 5 XI 1931 r.), od 5 XI 1931 r. proboszcz tamże, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Kazimierza Kuźniarskiego; *Elenchus 1919*, s. 35.

Kościół drewniany w dobrym stanie, czysto utrzymany⁴². Plebania starszka, chyli się już ku upadkowi, ale trudno dziś myśleć o budowie nowej. Wikarówka i inne zabudowania dobre. Zaopatrzenie kościoła i zakrystii obfite.

Kancelaria parafialna prowadzona należycie. Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Nauka religii udzielana w szkołach regularnie⁴³. W kościele eksponowanym w Jarocinie odprawiano nabożeństwo raz w miesiącu⁴⁴. Pożycie duchowieństwa dobre.

Stan moralny parafii dobry, ale nie taki jak przed wojną. Dużo samolubstwa i łakomstwa widać u bogatych. Komunii św. rozdano 14 050. Z dobrym skutkiem rozwija się zakon św. Franciszka.

Ogólne wrażenie odniesione z wizytacji bardzo dobre, godne odznaczenia i pochwały.

Łętownia⁴⁵ – dnia 20 listopada 1918 r.

Ekspozyt: ks. Józef Grodecki⁴⁶.

Wikary: ks. Franciszek Reising⁴⁷.

Kościół murowany utrzymany bardzo czysto⁴⁸. W kościele i zakrystii wszystkiego pod dostatkiem. Wszystkie budynki w dobrym stanie. Kancelaria parafialna prowadzona wzorowo. Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Szkoły należycie obsłużone⁴⁹. Stan moralny parafii dobry. Pożycie kapłanów dobre. Wrażenie z wizytacji odniesione bardzo dobre.

Nisko⁵⁰ – dnia 19 grudnia 1918 r.

Ekspozyt: ks. Gerard Kielar⁵¹.

⁴² Kościół wzniesiony w latach 1816-1818, zob. *Rocznik 1994*, s. 512.

⁴³ Szkoły w parafii: Kurzyna, Jarocin, Borki, Golce, Wólka Tanewska, Dąbrówka, zob. *Schematismus 1916*, s. 185.

⁴⁴ Kościół został zbudowany w latach 1911-1913, poświęcony w 1916, parafię erygowano w 1927 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 508.

⁴⁵ Parafia erygowana 28 stycznia 1928 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 343. Wcześniej była ekspozyturą Rudnika.

⁴⁶ Ks. Józef Grodecki (19 VIII 1853 r. – 5 II 1940 r.), święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1879 r., wikariusz w Rzepienniku Biskupim (1 VIII 1879 r. – 1880 r.), Stojącach (1880 r. – 1881 r.), Dobromilu (1881 r. – 1883 r.), Jaworowie (1883 r. – 1885 r.) i Krakowcu (1885 r. – 1890 r.), od 1 V 1890 r. wikariusz dirigens w Gogołowie, następnie administrator tamże do 1 III 1895 r.), wikariusz *ad personam* w Markowej (1895 r.) i Harcie (1895 r. – 7 VII 1897 r.), ekspozyt w Ulanowie (7 VII 1897 r. – 1 VI 1908 r.) i Łętowni (1 VI 1908 r. – 3 IX 1928 r.), od 4 IX 1928 r. administrator w Kurzynie, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Józefa Grodeckiego; A. Motyka, *Duszpasterze diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918). Szkice biograficzne (cz. 10: Grodecki – Idzik)*, s. 162-163.

⁴⁷ Ks. Franciszek Reising (23 I 1891 r. – 14 IX 1955 r.), święcenia kapłańskie przyjął 30 IV 1916 r., wikariusz w łączkach (1 VI 1916 r. – 1 XI 1916 r.), Woli Zarczyckiej (1 XI 1916 r. – 31 VII 1917 r.), Łętowni (1 VIII 1917 r. – 4 IX 1923 r.) i Przewrotnem (5 IX 1923 r. – 30 VII 1924 r.), ekspozyt w Mołodyczu (12 VIII 1924 r. – 15 VIII r.), następnie emeryt, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Franciszka Reisinga; *Elenchus 1919*, s. 35.

⁴⁸ Świątynia została wzniesiona w 1719 r., przedłużona w 1890 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 34.

⁴⁹ Szkoły w: Łętowni, Groblach i Wólce Łętowskiej, zob. *Schematismus 1916*, s. 186.

⁵⁰ Parafia erygowana 27 września 1927 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 220; T. Moskał, Nisko, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 13, red. E. Gigilewicz, Lublin 2009, kol. 1327; *Święty Józefie*, s. 90-91.

⁵¹ Ks. Gerard Kielar (3 V 1879 r. – IX 1939 r.), święcenia kapłańskie przyjął 26 VI 1904 r., wikariusz w Tuligłowach (1 VIII 1904 r. – 1 XII 1906 r.) i Samborze (1 XII 1906 r. – 1 XII 1909 r.), administrator tamże (1 XII 1909 r. – 1 VII 1910 r.), wikariusz w Przybyszówce (1 VII 1910 r. – 15 II 1911 r.) i Jarosławiu (15 II 1911 r. – 1 IX 1912 r.), ekspozyt w Nisku (1 IX 1912 r. – 6 III 1923 r.), proboszcz w Raclawicach (7 III 1923 r. – 19 V 1930 r.) i Brzozowie od 20 V 1930 r., dziekan brzozowski od 1934 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Gerarda Kielara; T. Mo-

Kościół spalony⁵². Mają przystąpić do odbudowy w r. 1919. Nabożeństwo odprawia się przepisowo w dużej sali „Sokoła”⁵³. Cały budynek obrócony obecnie na cele religijne, od biedy wystarczający. Urządzenie i aparaty skromne, ale wystarczające. Kancelaria parafialna prowadzona należyście. Stan moralny dosyć dobry. Komunii św. rozdano 13 000. Prowadzenie się księdza ekspozyta wzorowe.

[s. 4]

Pysznica⁵⁴ – dnia 27 grudnia 1918.

Proboszcz: ks. Ignacy Pyzik⁵⁵.

Wikary: ks. Karol Potoczny⁵⁶.

Kościół spalony⁵⁷. Na jego miejsce wystawiono obszerny barak, zupełnie wystarczający. Urządzenie kościoła prowizoryczne i zaopatrzenie w aparaty skromne, wystarczające. Sprawiono w br.: baldachim, umbraculum, 3 ornaty, 2 chorągwie. Plebania i inne zabudowania w dobrym stanie.

Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Nauka religii w szkołach regularna, parafianie należyście obsłużeni⁵⁸. Stan moralny parafii dosyć dobry. Komunii św. rozdano około 2 000. Pożycie duchowieństwa wzorowe.

skal, *Duszpasterze parafii w Raclawicach w latach 1918-1939*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 92/2009, s. 169; *Święty Józefie*, s. 85.

⁵² Świątynia spłonęła w czasie I wojny światowej. „Nisko, kościół filialny z własnym kapłanem w r. 1896 wzniesiony, murów[any] – zniszczony tak, że sterczą gołe ściany bez dachu. Odbudowa bardzo kosztowna; nabożeństwo na razie w wynajętej Sali Sokoła”, zob. *Wykaz kościołów*, s. 49.

⁵³ Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Nisku zostało założone w 1903 r., zob. M. Śliż, *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Nisku (1903-1949)*, w: *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Rozwadowie, Nisku, Tarnobrzegu i Machowie. W 110. Rocznice powstania gniazda rozwadowskiego 1906-2016*, red. A. Mirkiewicz, Stalowa Wola 2016, s. 101.

⁵⁴ Parafia erygowana 8 sierpnia 1568 r., zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji*, s. 241.

⁵⁵ Ks. Ignacy Pyzik (22 XI 1866 r. – 20 X 1942 r.), święcenia kapłańskie przyjął 19 VII 1891 r., wikariusz w Przewrotnem (28 VIII 1891 r. – 8 X 1894 r.), Staromieściu (8 X 1894 r. – 5 IX 1896 r.), Rzeszowie (5 IX 1896 r. – 1 VIII 1898 r.), Bieczu (1 VIII 1898 r. – 1 II 1900 r.) i Przeworsku (1 II 1900 r. – 10 X 1903 r.), ekspozyt w Schodnicy (10 X 1903 r. – 12 III 1904 r.) i Nisku (12 III 1904 r. – 1 VII 1906 r.), proboszcz w Pysznicy od 1 VII 1906 r., dziekan ulanowski od 1931 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Ignacego Pyzika; *Święty Józefie*, s. 82; S. Momidłowski, *Wspomnienia pośmierne o przemyskich kapłanach*, Przemysł 2019, s. 256-260.

⁵⁶ Ks. Karol Potoczny (13 VI 1891 r. – 1941 r.), święcenia kapłańskie przyjął 30 IV 1916 r., wikariusz w Radenicach (1 VI 1916 r. – 28 II 1917 r.), Pysznicy (1 III 1917 r. – 30 VI 1919 r.), Sieteszy (1 VII 1919 r. – 31 III 1921 r.) i Dubiecku (1 IV 1921 r. – 26 VII 1926 r.), administrator w Gajach Wyżnych (28 VII 1926 r. – 30 VII 1930 r.), wikariusz w Mrzygłodzie (16 X 1930 r. – 14 II 1933 r.), administrator w Wyszatycach (15 II 1933 r. – 12 V 1933 r.), wikariusz w Tryńcy (12 V 1933 r. – 5 VI 1933 r.), wikariusz w Zręcinie (29 XI 1933 r. – 1 VIII 1934 r.), Wrzawach (1 VIII 1934 r. – 1 VIII 1935 r.), Brzostku (1 VIII 1935 r. – 16 X 1935 r.) i Połomi (16 X 1935 r. – 7 X 1936 r.), następnie zwolniony z obowiązków duszpasterskich, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Karola Potoczno; *Lista strat wśród duchowieństwa metropolii lwowskiej obrządku łacińskiego w latach 1939-1945*, red. J. Krętosz, M. Pawłowiczowa, Opole, 2005; *Słownik biograficzny duchowieństwa metropolii lwowskiej obrządku łacińskiego ofiar II wojny światowej 1939-1945*, red. M. Pawłowiczowa, J. Krętosz, Opole 2007.

⁵⁷ Świątynia została zniszczona w czasie I wojny światowej. W KDP zapisano: „Pysznica. Kościół paraf[ialny] drewniany z r. 1784 – spłonął doszczętnie tak, że została tylko podmurówka ceglana. Trzy dzwony harmonijne stopiły się, czwarty dzwon, największy i najstarszy, który miał głos bardzo piękny i donośny, pękł, spadając. Nabożeństwo w kaplicy prowizorycznej”, zob. *Wykaz kościołów*, s. 49.

⁵⁸ Szkoły w: Pysznicy, Kłyżowie i Jastkowicach, *Schematismus 1916*, s. 187.

Raławice⁵⁹ – dnia 19 grudnia 1918.

Proboszcz: ks. Wojciech Sapecki⁶⁰.

Wikary: ks. Franciszek Zmarzły⁶¹.

Kościół spalony⁶². Nabożeństwo odprawia się w ubikacjach plebani, wielka ciasnota, mała tylko garstka parafian może się zmieścić, co bardzo niekorzystnie wpływa na stan moralny parafian. Sprawa budowy nowego kościoła w zawieszeniu, nie wiadomo, kiedy przyjdzie do skutku. Zaopatrzenie kościoła skąpe, ledwie wystarczające (wszystko było spalone). Inne zabudowania, które ocalały, stare.

Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Księgi metrykalne dawne spalone. Obecnie porządkuje się wyciągi otrzymane z konsystorza, ale księgi nowe jeszcze nienależycie zaprowadzone. Nauki religii udzielano w szkołach regularnie⁶³.

Stan moralny wystarczający – nie taki jak przed wojną. Kradzież i próżniactwo to wady u młodych dosyć często spotykane.

Pożycie duchowieństwa zgodne. Ks. wikary b[ardzo] czynny, pracowity.

Rudnik⁶⁴ – dnia 10 grudnia 1918.

Proboszcz: ks. Feliks Sękiewicz⁶⁵.

Wikary I. ks. Henryk Hausner⁶⁶.

Wikary II: ks. Jan Waclawski⁶⁷.

⁵⁹ Parafia erygowana przed 1325, zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji*, s. 212.

⁶⁰ Ks. Wojciech Sapecki (11 IV 1844 r. – 29 XII 1922 r.), święcenia kapłańskie przyjął 15 VI 1873 r., wikariusz w Jeżowie (20 VIII 1873 r. – 14 IX 1874 r.) i Rozwadowie (14 IX 1874 r. – 4 V 1877 r.), ekspozyt w Ślęzakach (4 V 1877 r. – 24 III 1879 r.), proboszcz w Radomyślu (24 III 1879 r. – 13 III 1906 r.) i w Raławicach od 13 III 1906 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Wojciecha Sapeckiego; T. Moskal, *Duszpasterze parafii*, s. 166-167.

⁶¹ Ks. Franciszek Zmarzły (2 IV 1889 r. – 11 IV 1956 r.), święcenia kapłańskie przyjął 29 VI 1913 r., wikariusz Sieniawie (1 IX 1913 r. – 31 VIII 1914 r.), wikariusz *ad personam* w Grodzisku (1 IX 1914 r. – 30 VI 1918 r.), wikariusz w Raławicach (1 VII 1918 r. – 30 VI 1922 r.) i Kopkach (1 VII 1922 r. – 20 VII 1930 r.), administrator w Raławicach (21 VII 1930 r. – 7 X 1930 r.), następnie proboszcz tamże, od 9 IV 1954 r. na urlopie zdrowotnym, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Franciszka Zmarzłego; T. Moskal, *Duszpasterze parafii*, s. 169-172.

⁶² O tym wydarzeniu w KDP: „Raławice, kościół par[afialny] drewniany z r. 1746 – splonął doszczętnie z całym urządzeniem i przyborami liturgicznymi. Nabożeństwo wśród murów plebanii częściowo tylko ocalałych”, zob. *Wykaz kościołów*, s. 49.

⁶³ Szkoły w: Nowosielcu, Przędzeli, Zarzeczu, Raławicach i Wolinie, zob. *Schematismus 1916*, s. 188.

⁶⁴ Parafia erygowana w 1583 r., zob. B. Kumor, *Dzieje diecezji*, s. 242; K. Ozóg, *Dzieje parafii*, s. 22-24; Z. Chmiel, Z. Chmiel, *Historia jednego miasta nad Sanem*, Rudnik 1998, s. 94-103.

⁶⁵ Ks. Feliks Sękiewicz (3 V 1861 r. – 11 IV 1920 r.), święcenia kapłańskie przyjął 22 VII 1884 r., wikariusz w Rudniku nad Sanem (17 VIII 1884 r. – 27 VI 1895 r.), następnie administrator tamże, a od 8 XIII 1895 r. proboszcz tamże, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Feliksa Sękiewicza; *Schematismus 1916*, s. 189; *Rocznik diecezji sandomierskiej 1997*, red. A. Kończak, Sandomierz 1998, s. 384.

⁶⁶ Ks. Henryk Hausner (25 IV 1889 r. – II 1963 r.), święcenia kapłańskie przyjął 5 VII 1914 r., wikariusz *ad personam* w Bielinach (1 IX 1914 r. – 15 V 1917 r.), administrator tamże (15 V 1917 r. – 5 IX 1917 r.), wikariusz w Rudniku nad Sanem (5 IX 1917 r. – 1919 r.) i Miechocinie (1919 r. – 24 X 1920 r.), administrator tamże (25 X 1920 r. – 16 III 1921 r.) i proboszcz tamże od 17 III 1921 r., ekskardynowany do diecezji poznańskiej, proboszcz w Kamieńcu, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Henryka Hausnera; A. Motyka, *Duszpasterze diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918)*. *Szkice biograficzne (cz. 10: Grodecki – Idzik)*, s. 198; B. Sikorski, *Hausner Henryk (1889-1963)*, w: *Duchowieństwo archidiecezji poznańskiej. Kaptani zmarli w latach 1946-2014*, red. L. Wilczyński, Poznań 2014, s. 298.

⁶⁷ Ks. Jan Wołek Waclawski (20 II 1891 r. – 26 II 1980 r.), święcenia kapłańskie przyjął 12 V 1918 r., wikariusz w Rudniku nad Sanem (1 VII 1918 r. – 11 IV 1920 r.), administrator tamże (12 IV 1920 r. – 8 VI 1920 r.), wikariusz

Kościół spalony⁶⁸. Nabożeństwo odprawia się w starej plebanii niskiej, szczupłej, co bardzo utrudnia pracę parafialną. O budowie nowego kościoła ani marzyć obecnie. Składka na cel zebrana wynosi dopiero 24 825 kor. Zaopatrzenie zakrystii dobre, urządzenie kościelne wystarczające. Plebania, wikarówka i inne zabudowania w dobrym stanie. Kancelaria parafialna prowadzona należycie.

Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Nauki religii w szkołach udzielano regularnie.

[s. 5]

Stan moralny parafii z chwilą powrotu żołnierzy, zwłaszcza z niewoli rosyjskiej, przedstawia nieco do życzenia z powodu zasad przewrotnych nabytych na obczyźnie. Na ogół jednak stan jeszcze niezły. Ks. Leonard Lasocki⁶⁹, kierownik seminarium, przy współudziale miejscowego proboszcza udzielił w br. tutejszym tercjarzom rekolekcji. Bractwa rozwijają się należycie. Pożycie duchowieństwa wzorowe.

Stany⁷⁰ – dnia 22 września 1918 r.

Proboszcz: ks. Franciszek Kułak⁷¹.

Wikary: ks. Józef Kogut⁷².

Kościół drewniany, czysto utrzymany, potrzebuje gruntowniejszej naprawy⁷³. Zaopatrzenie kościoła i zakrystii obfite i piękne. Plebania i inne zabudowania w dobrym stanie.

tamże (9 VI 1920 r. – 15 II 1921 r.) i w Kamieniu (16 II 1921 r. – 23 II 1921 r.), administrator tamże (24 II 1921 r. – 30 VIII 1921 r.), katecheta w Rudniku nad Sanem (1 IX 1921 r. – 31 I 1928 r.), Jaworowie (1 II 1928 r. – 30 VIII 1939 r.), Sędziszowie (1 IX 1945 r. – 30 VIII 1948 r.) i Przeworsku od 1 IX 1948 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Waclawskiego; M. Dyło, *Duchowieństwo parafii w Sędziszowie Małopolskim w latach 1930-1980*, „Rocznik Kolbuszowski”, 13/2013, s. 54; T. Śliwa, *Wolek, Wacławski Jan (1891-1980)*, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich 1918-1981*, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 429-430.

⁶⁸ O świątyni w Rudniku napisano: „Rudnik, kościół parafialny] drewniany z r. 1791 – spłonął doszczętnie z całym urządzeniem. Osiem dzwonów harmonijnych (w przypisie: śp. ks. Aleksander Wyzykowski, proboszcz tutejszy († 1895), był wielkim miłośnikiem muzyki, także i muzyki dzwonów: on to nasprawił dzwonów chociaż niewielkich, ale harmonijnych, tyle, ile ich tylko dzwonnica drewniana udźwignąć mogła) stopiło się w pożarze. Nabożeństwo na starej plebanii już niezamieszkałej, na nabożeństwo zbyt niskiej”, zob. *Wykaz kościołów*, s. 49.

⁶⁹ Ks. Leonard Lasocki (15 III 1874 r. – 23 IX 1931 r.), święcenia kapłańskie przyjął 11 VII 1897 r., wikariusz w Strzyżowie (22 VIII 1897 r. – 1 II 1900 r.), katecheta w Rzeszowie (1 II 1900 r. – 1 IX 1912 r.), od 1 IX 1912 r. katecheta przy C.K. Seminarium Nauczycielskim Męskim w Rudniku nad Sanem, od 17 VII 1916 r. dyrektor tegoż seminarium, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Leonarda Lasockiego.

⁷⁰ Parafia w Stanach została erygowana w 1818 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 228.

⁷¹ Ks. Franciszek Kułak (16 VII 1877 r. – 2 V 1936 r.), święcenia kapłańskie przyjął 30 VI 1901 r., wikariusz w Mileczycach (15 VIII 1901 r. – 1 VII 1904 r.), ekspozyt w Barze (1 VII 1904 r. – 1 VIII 1906 r.), wikariusz we Frysztaku (1 VIII 1906 r. – 1 I 1909 r.) i Kurzynie (1 I 1909 r. – 15 I 1910 r.), ekspozyt w Koniuszkach Siemianowskich (15 I 1910 r. – 31 VII 1915 r.), wikariusz w Jeżowie (1 VIII 1915 r. – 29 XII 1915 r.), proboszcz w Stanach od 29 XII 1915 r., dziekan rudnicki od 1931 r., zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Franciszka Kułaka; *Schematismus 1916*, s. 190.

⁷² Ks. Józef Kogut (24 VIII 1883 r. – 22 IV 1931 r.), święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1910 r., wikariusz w Pantalowicach (1 VII 1910 r. – 30 VI 1913 r.), Zgłobniu (1 VII 1913 r. – 15 I 1916 r.), Kurzynie (16 I 1916 r. – 31 V 1916 r.), Tuligłowach (1 VI 1917 r. – 15 V 1918 r.), Stanach (1 VII 1918 r. – 31 X 1918 r.), Dobrzechowie (1 VIII 1919 r. – 1920 r.), Spiach (1 XII 1920 r. – 15 XII 1921 r.) i Woli Zarczyckiej (16 XII 1921 r. – 14 III 1923 r.), administrator w Mużyłowicach (15 III 1923 r. – 1 VII 1924 r.), następnie deficyjent, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Józefa Koguta.

⁷³ Kościół w Stanach był kaplicą wybudowaną staraniem Rozalii Tarnowskiej w końcu XVIII w., rozbudowaną około 1802 r., poświęcony w 1884 r., zob. *Rocznik 1994*, s. 228-229.

Wikarówki brak, ks. wikary na razie mieszka na plebanii. Kancelaria parafialna prowadzona należyście. Nauka w szkołach odbywa się regularnie⁷⁴.

Stan moralny parafii obniżył się z okazji wojny. Ludność rabowała Żydów, lasy wycinano. Łakomstwo i skąpstwo widoczne.

Z bractw kościelnych kwitną najlepiej Żywy Różaniec i tercjarstwo. Komunii św. rozdano 8 200. Zdrowsza część parafian stoi silnie przy wierze, ale to mniejszość sterroryzowana przez skrajne żywioły.

Ks. proboszcz jest wzorowym kapłanem. Pracuje gorliwie nad uświętobliwieniem dusz, dba bardzo o ozdobę świątyni Pańskiej. Przyczynił się bardzo do jej upiększenia. Kościół i plebanię pięknie ogrodził. Zaprowadził wszędzie wzorowy porządek, dlatego też zasługuje w zupełności na odznaczenie za dotychczasową 18-letnią skuteczną pracę kapłańską.

O ks. wikarym Józefie Kogucie było sprawozdanie kiedy indziej przesłane.

Ulanów⁷⁵ – dnia 11 grudnia 1918.

Ekspozyt: ks. Józef Szurek⁷⁶.

Wikary: ks. Stanisław Kulanowski⁷⁷.

Kościół drewniany, w dobrym stanie, czysto utrzymany⁷⁸. Zaopatrzenie kościoła i zakrystii obfite i piękne. Plebania wilgotna, inne zabudowania dobre. Nabożeństwo odprawia się według przepisu. Szkoły obsługiwane należyście⁷⁹. Kancelaria parafialna prowadzona dobrze.

Stan moralny parafii dobry. Młodzież dorastająca wydaje się być swawolną i rozwydrzoną, ale nastąpiło już pewne ustabilizowanie.

Związek kat[olicko]-społeczny czynny, robi co może. Urządzono obchód mariański z obfitym programem. Urządzono patriotyczne obchody, wieczorki i przedstawienia.

W br. odnowiono ołtarz św. Barbary kosztem rodaka tutejszego ks. Jędrzeja Jarosza, proboszcza z Siennowa⁸⁰, który jeszcze złożył osobno 2 000 kor. na fundusz nowego

⁷⁴ Szkoły w Stanach, Przyszwowie Kameralnym, Maziarni i Bojanowie, zob. *Schematismus 1916*, s. 190.

⁷⁵ Parafia w Ulanowie została erygowana 27 września 1928 r., do tego czasu Ulanów był filią parafii w Bielinach, zob. T. Kumik, *Wielki jubileusz kościoła parafialnego w Ulanowie oraz Dni Ulanowa*, Ulanów 1993, s. 7-8; *Rocznik 1994*, s. 514-515.

⁷⁶ Ks. Józef Szurek (12 II 1875 r. – 2 XI 1964 r.), święcenia kapłańskie przyjął 11 VII 1897 r., wikariusz w Miechocinie (26 VIII 1897 r. – 23 VII 1899 r.), Jodłowej (24 VII 1899 r. – 5 VIII 1901 r.), Tarnowcu (6 VIII 1901 r. – 6 IV 1903 r.), Jedliczu (7 IV 1903 r. – 31 VII 1905 r.), Radawie (1 VIII 1905 r. – 27 I 1906 r.), administrator tamże (28 I 1906 r. – 31 V 1906 r.), wikariusz w Wielowski (1 VI 1906 r. – 30 VI 1906 r.), Przeworsku (1 VII 1906 r. – 17 VI 1907 r.) i Lutezy (17 VI 1907 r. – 10 XII 1908 r.), ekspozyt w Pohorecach (10 XII 1908 r. – 15 X 1910 r.), wikariusz w Kosinie (16 X 1910 r. – 14 II 1911 r.), administrator tamże (15 II 1911 r. – 18 V 1911 r.), wikariusz w Łączkach (19 V 1911 r. – 31 X 1915 r.), ekspozyt w Ulanowie (1 XI 1915 r. – 17 IV 1921 r.), od 18 IV 1921 r. proboszcz w Woli Rafałowskiej, następnie emeryt, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Józefa Szurka.

⁷⁷ Ks. Stanisław Kulanowski (6 XII 1892 r. – 29 X 1957 r.), święcenia kapłańskie przyjął 12 V 1918 r., wikariusz w Ulanowie (1 VII 1918 r. – 1920 r.), Zarzeczcu (16 VIII 1920 r. – 1924 r.), Rzeszowie (1924 r. – 30 VIII 1930 r.), od 1 IX 1930 r. katecheta tamże i dyrektor Bursy Gimnazjalnej, później emeryt, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Stanisława Kulanowskiego; S. Nabywaniec, *Sprawa obiektowa nr 1: Kościół. Kościół przemyski w świetle akt rzeszowskiej bezpieki 1944-1989*, t. 1, Rzeszów 2011, s. 143.

⁷⁸ Kościół w Ulanowie została wniesiony w 1643 r., zob. T. Kumik, *Wielki jubileusz*, s. 9-10.

⁷⁹ Szkoły w parafii: Ulanów, Dąbrowica, *Schematismus 1916*, s. 190.

⁸⁰ Ks. Andrzej Jarosz (13 X 1863 r. – 8 IV 1933 r.), święcenia kapłańskie przyjął 24 VII 1887 r., wikariusz w Kurzynie (14 IX 1887 r. – 4 IV 1888 r.), Czudcu (4 IV 1888 r. – 15 XI 1889 r.), Lubeni (15 XI 1889 r. – 7 XII 1890 r.) i Jarosławiu (7 XII 1890 r. – 18 III 1893 r.), administrator w Chłopicach (18 III 1893 r. – 18 VI 1893 r.) i proboszcz tamże (18 VI 1893 r. – 9 I 1900 r.), od 9 I 1900 r. proboszcz w Siennowie, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Andrzeja Jarosza.

wielkiego ołtarza. Ogrodzono ogród plebański, naprawiono budynek gospodarczy. Na cele dobroczynne zebrano kwotę 3 000 kor. Na nowy kościół zebrano 3 000 kor.

Ks. Expozyt pracuje bardzo wydatnie nad umoralnieniem tutejszych parafian. Stara się bardzo o ozdobę kościoła. Wszystkie zarządzenia władzy wprowadza w czyn, nie zraża się trudnościami i osiąga cele swoim taktownym a stanowczym postępowaniem.

Za wydatną 22-letnią dotychczasową pracę i dla zachęty do pracy na przyszłość zasługuje w zupełności na odznaczenie.

W końcu jeszcze wspomnę o ks. Kazimierzu Smólskim, proboszczu z Kurzyny. Jest już kapłanem 31 lat. Jak pracował na poprzednich placówkach, nie wiem, ale zaznaczam, że w Kurzynie pracuje gorliwie i że obecnie nic nie stoi na przeszkodzie jego odznaczenia.

Od Urzędu dziekańskiego rudnickiego

W Rozwadowie d[nia] 22 maja 1919

Ks. Michał Dukiet⁸¹

⁸¹ Ks. Michał Dukiet (24 IX 1864 r. – 31 VII 1933 r.), święcenia kapłańskie przyjął 20 VII 1890 r., wikariusz w Jaśle (28 VIII 1890 r. – 25 II 1898 r.) i Gorlicach (26 II 1898 r. – 17 X 1899 r.), wikariusz dirigens w Gorzycach (18 X 1899 r. – 30 IX 1900 r.), administrator tamże (1 X 1900 r. – 4 III 1901 r.) i w Rozwadowie (5 III 1901 r. – 19 IX 1901 r.), od 20 IX 1901 r. proboszcz w Rozwadowie, wicedziekan rudnicki od 1909 r., dziekan rudnicki od 1911 r., po podziale dekanatów w 1931 r. dziekan rozwadowski, zob. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Michała Dukiet; S. Momidłowski, *Wspomnienia pośmiertne*, s. 49-52.